ATENA

VIISI

VIILTÄJÄ-JACKIN TUNTEMATTOMAT UHRIT

HALLIE RUBENHOLD

SISÄLLYS

Johdanto: Kaksi kaupunkia 13

I | POLLY

1. Sepän tytär 31
2. Peabodyn arvoiset 42
3. Epäsäännöllinen elämä 54
4. »Koditon olento» 71

II | ANNIE

5. Sotilaita ja palvelijoita 99
6. Rouva Chapman 120
7. Viinapiru 132
8. Tumma Annie 143

III | ELIZABETH

9. Tyttö Torslandasta 167
10. Allmän kvinna 97 173
11. Siirtolainen 188
12. Pitkä Liz. 202

IV | KATE

13. Seitsemän siskosta 223

14. Katen ja Tomin balladi 244
15. Siskonsa vartija 268
16. »Ei mitään» 285

V | MARY JANE

17. Marie Janette 299
18. Iloinen elämä 317

Johtopäätökset: »Vain prostituoituja» 337

Elämä esineinä 349
Kiitokset 353
Kuvalähteet 355
Lähteet 357
Viitteet 373

Kirjoitan naisille, jotka eivät puhu, joilla ei ole ääntä,
koska he olivat niin peloissaan,
koska meidät opetetaan kunnioittamaan pelkoa enemmän kuin itseämme.
Meille on opetettu,
että hiljaa oleminen pelastaa meidät,
mutta ei se pelasta.

AUDRE LORDE

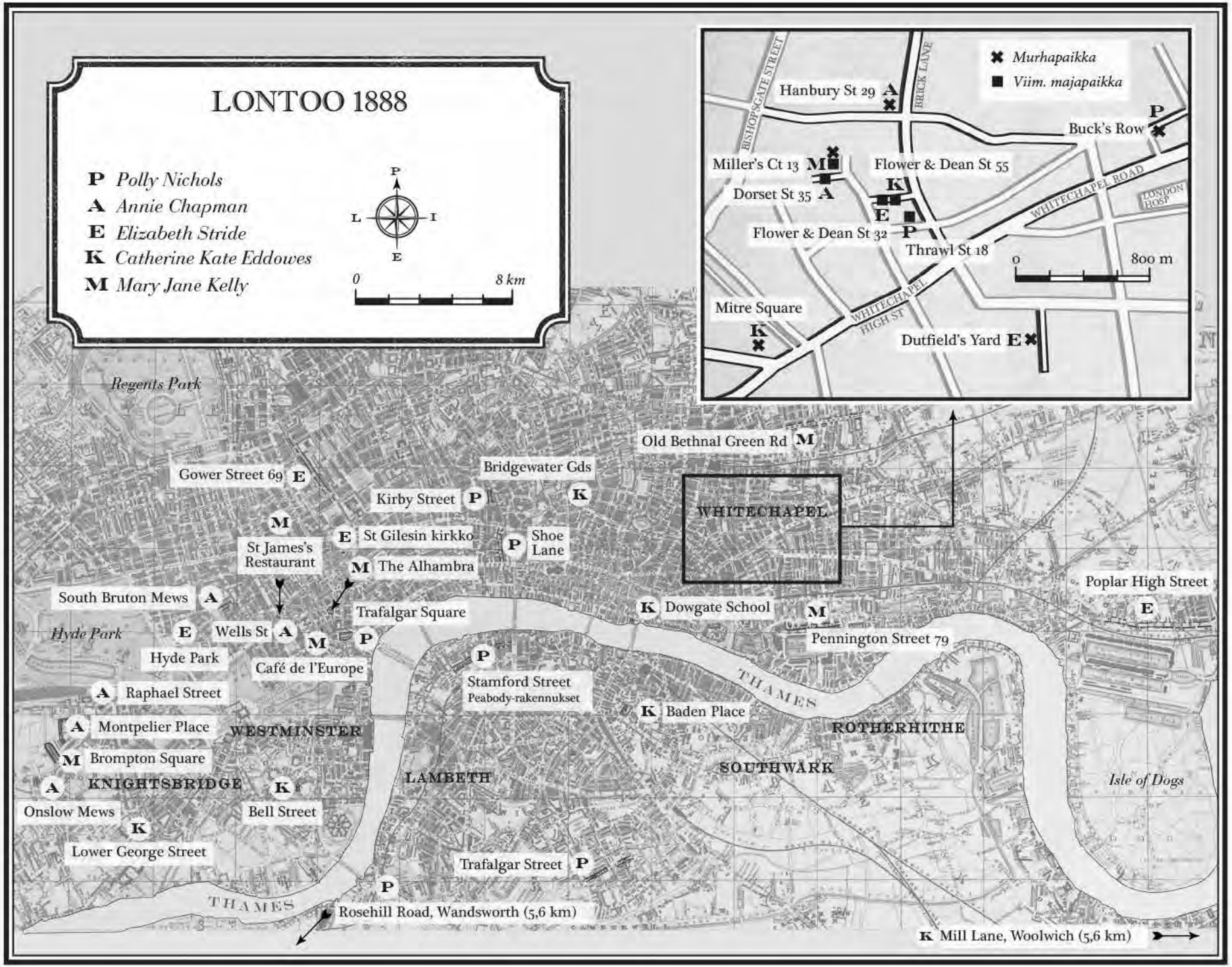
LONTOO 1888
P Polly Nichols
A Annie Chapman
E Elizabeth Stride
K Catherine Kate Eddowes
M Mary Jane Kelly
P
L
I
E
0
8 km
Murhapaikka
Viim. majapaikka
Hanbury St 29 A
BISHOPSGATE STREET
BRICK LANE
Buck's Row P
Miller's Ct 13 M
Flower & Dean St 55 K
Dorset St 35 A
E
Flower & Dean St 32 P
Thrawl St 18
WHITECHAPEL ROAD
LONDON HOSP
0
800 m
Mitre Square K
WHITECHAPEL HIGH ST
Dutfield's Yard E
Regents Park
Old Bethnal Green Rd M
Bridgewater Gds K
Gower Street 69 E
Kirby Street P
WHITECHAPEL
M
E St Gilesin kirkko
P Shoe Lane
St James's Restaurant
M The Alhambra
Poplar High Street
South Bruton Mews A
Trafalgar Square
K Dowgate School
M
E
Hyde Park
E Wells St A
M
P
Pennington Street 79
Hyde Park
Café de l'Europe
P
Stamford Street
Peabody-rakennukset
A Raphael Street
THAMES
K Baden Place
A Montpelier Place
WESTMINSTER
ROTHERHITHE
M Brompton Square
SOUTHWARK
A KNIGHTSBRIDGE
K
LAMBETH
Isle of Dogs
Onslow Mews
Bell Street
K
Lower George Street
Trafalgar Street P
P
THAMES
Rosehill Road, Wandsworth (5,6 km)
K Mill Lane, Woolwich (5,6 km)

JOHDANTO:

Kaksi kaupunkia

Vuoden 1887 tapahtumista on kaksi versiota. Toinen on varsin tunnettu, toinen ei.

Ensimmäinen versio on se, joka on painettu useimpiin historiankirjoihin. Tämän version aikalaiset halusivat muistettavan, tätä versiota he kertoivat lapsenlapsilleen kaihoisasti hymyten. Tämä tarina kertoo kuningatar Viktoriasta ja kesästä, jona juhlittiin hänen hallituskautensa 50-vuotista kestoa. Viktoria oli ollut vasta teinityttö, kun kansakunnan painava kruunu oli painettu hänen päähänsä. Puoli vuosisataa myöhemmin hänessä henkilöityi koko brittiläinen imperiumi, ja hallituskauden kestoa juhlistamaan oli suunniteltu sopivan suurimuotoisia juhlallisuuksia. Kesäkuun 20. päivänä, kuningatar Viktorian valtaannousun vuosipäivänä, Lontooseen kokoontui Euroopan kuninkaallisia, Intian prinssejä ja arvovaltaisia edustajia imperiumin joka kolkasta – paikalla oli jopa Havaijin kuningatar Liliuokalani. West Endin kauppiaat somistivat ikkunansa sinipunavalkoisella; rakennusten jylhien kivisten julkisivujen edustalle oli ripustettu kuninkaallisia standaareja ja Union Jack -lippuja, kukkaköynnöksiä ja värikkäitä seppeleitä. Iltaisin St Jamesin ja Piccadillyn alueiden suurlähetystöt ja klubit, hotellit ja instituutit kytkivät päälle sähkövalot ja kaasuliekit, jotka valaisivat rakennuksiin kiinnitettyjä jättimäisiä kruunuja ja kirjaimia V ja R. Hänen majesteettinsa uskolliset alamaiset saapuivat

muista kaupunginosista ja vuokrataloista kaupungin keskustaan; he rei'ittivät junalippunsa Kentissä ja Surreyssa ja tungeksivat väen täyttämille kaduille toivoen näkevänsä vilahduksen kuninkaallisista vaunuista tai timanttikoruja kantavasta prinsessasta. Kesäillan viipyilevän hämärän hiipuessa pimeydeksi he sytyttivät kotinsa ikkunoille kynttilöitä ja kohottivat hallitsijansa terveydeksi maljan olutta, samppanjaa tai punaviiniä.

Juhlallisuuksiin kuului kiitosmessu Westminster Abbeyssä, virallinen juhla-ateria, joukkojen katselmus Windsorissa ja jopa lasten juhla, joka järjestettiin Hyde Parkissa; paikalla oli 2 500 poikaa ja tyttöä, joita viihdyttivät aluksi 20 nukketeatteria, 8 marionettiteatteria, 86 kurkistusesitystä, 9 esiintyvien koirien ryhmää, apinat ja ponit sekä orkesterit, lelut ja »kaasutäytteiset ilmapallot». Tämän jälkeen lapsille tarjottiin lounaaksi limonadia, kakkua, lihapiiraita, pullia ja appelsiineja. Koko kesäkauden ajan järjestettiin 50-vuotista valtakautta juhlistavia konsertteja, luentoja, esityksiä, regattoja, piknikkejä, illallisia ja jopa suuri purjehduskilpailu. Koska juhlallisuudet osuivat samaan aikaan perinteisen Lontoon »sesongin» kanssa, puutarhajuhlia ja tanssiaisia järjestettiin niin ikään. Hienot naiset pukeutuivat kuten kesällä kuului: pitsillä koristeltuihin silkkiturnyyripukuihin, jotka oli tehty mustasta ja valkoisesta sekä aprikoosinkeltaisen ja heliotroopin- ja gobeliininsinisen sävyisistä materiaaleista. Lontoon Guildhallissa järjestettiin loisteliaat tanssiaiset, joihin Walesin prinssi ja prinsessa olivat kutsuneet kuninkaallisia sukulaisiaan sekä Persian prinssin, paavin lähettilään, Siamin prinssin ja Indoren Holkar-maharadžan. Korkea-arvoinen yläluokka tanssi tuoksuvista kukista tehtyjen köynnösten ja ryöppyävien asetelmien alla. Tiarat ja solmioneulat kimaltelivat peileissä. Nuoria debytantteja esiteltiin soveliaille nuorille miehille. Viktoriaaninen elämä jatkoi kehräten kulkuaan keinuvan valssin uneliaassa tahdissa.

On olemassa toinenkin versio.

Tämän tarinan vuodesta 1887 useimmat unohtavat tarkoituksella. Vielä nykyisinkin siitä kertovat vain muutamat historiankirjat, ja hämmästyttävän harvat edes tietävät tapahtumista, vaikka omana aikanaan tämä tarina sai enemmän palstatilaa kuin kaikki kuninkaallisten paraatien, juhlaillallisten ja tanssiaisten kuvaukset yhteensä.

Juhlakesä oli ollut poikkeuksellisen lämmin ja poutainen. Juhlakauden piknikkien ja ulkoilmajuhlien yllä sinisenä kaartuva taivas oli näivettänyt hedelmäsadon ja kärventänyt pellot rutikuiviksi. Vesipula ja maatalouden sesonkityöpaikkojen niukkuus pahensivat jo ennestään vakavaa työllisyyskriisiä. Rikkaiden nautiskellessa kauniista säästä päivänvarjojensa alla ja esikaupunkivillojensa puiden varjossa kodittomat ja köyhät hyödynsivät säätä leiriytymällä taivasalle Trafalgar Squarelle. Monet olivat tulleet kaupungin keskustaan löytääkseen työtä Covent Gardenin torilta, mistä lontoolaiset ostivat satokausituotteensa, mutta kuivuuden vuoksi luumu- ja päärynälaatikoita oli nosteltavaksi ja kanneltavaksi tavallista vähemmän. Koska köyhillä ei ollut rahaa majoituksen maksamiseksi, he nukkuivat ulkona läheisellä Trafalgar Squaren aukiolla. Siellä heidän joukkoonsa liittyi yhä enemmän työttömiä ja kodittomia työläisiä, jotka jättäytyivät mieluummin kadulle kuin menivät köyhäintalon kurjiin ja alentaviin oloihin. Tarkkailijat saattoivat kauhukseen havaita leiriytyjien hoitavan aamuiset peseytymistoimensa ja pyykkäävän »syöpäläisiä kuhisevat» vaatteensa suihkulähteissä, aivan heitä pylväänsä huipulta katsovan lordi Nelsonin nenän alla. Syksyn tullen paikalle saapuivat myös sosialistit, Pelastusarmeija ja hyväntekeväisyysjärjestöt, jotka jakelivat raamattuja, pääsylippuja asuntoloihin, kahvia, teetä, leipää ja keittoa. Suojapeitteistä viritettiin tilapäismajoitusta; jättimäisten pronssileijonien tassujen välissä pidettiin päivittäin kiihkeitä puheita. Innostus, yhteisöllisyyden tunne ja ilmaiset tarjottavat vetivät paikalle yhä lisää yhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä lontoolaisia, mikä taas

toi paikalle poliisin. Se taas toi aukiolle journalistit, jotka kulkivat aukion rähjäisen väen keskuudessa keräten näiden muutoin nimettömiksi jäävien tilanvaltaajien nimiä ja tarinoita.

»Hra Ashville» sanoi olevansa »ammatiltaan maalari ja lasittaja». Hän oli ollut vailla työtä vuoden, ja tästä ajasta hän oli nukkunut 33 yötä ulkona Embankmentilla, kunnes sää kävi liian vilpoiseksi. Hän siirtyi Trafalgar Squarelle siinä toivossa, että siellä saattaisi olla hiukan lämpimämpää. Alakuloisena ja selvästi koettelemustensa uuvuttamana hän yritti silti uskoa mahdollisuuksiinsa löytää vielä jonakin päivänä työtä.

Trafalgar Squarella kierteli myös sotilaan leski, joka myi tulitikkuja elättääkseen nuoren poikansa. Ei hän aina tällä tavoin ollut elänyt. Kun hän ei ollut kyennyt maksamaan ompelukoneensa osamaksukaupan viimeistä lyhennyserää, häneltä oli mennyt ensin elanto ja sen jälkeen se ainokainen huone, jota hän oli pitänyt kotinaan. Hän tiesi, että jos hän menisi ilmaistyötä vaativaan köyhäintaloon, hänen lapsensa erotettaisiin hänestä, ja siksi nukkuminen pojan kanssa aukiolla taivasalla saalin suojiin käpertyneenä tuntui paremmalta vaihtoehdolta.[1]

»Vanhempi pariskunta», joka ei ollut koskaan aiemmin kohdannut vastoinkäymisiä, oli päätynyt nukkumaan eräälle aukion kivipenkeistä.[2] Mies oli ollut töissä teatterin orkesterinjohtajana, mutta hän oli joutunut onnettomuuteen, jonka vuoksi hän ei enää kyennyt työhön. Koska heillä ei ollut säästöjä, vuokrat jäivät pian rästiin, ja lopulta he joutuivat etsimään yösijansa tähtien alta. Ajatus paikallisen köyhäintalon armoille heittäytymisestä oli heille liian hävettävä ja pelottava edes harkittavaksi.

Sadat ihmiset hakivat makuusijaa Trafalgar Squaren kivilaatoilta, ja jokaisella oli kerrottavanaan samankaltainen tarina. Ei kestänyt kauan, kun poliittiset agitaattorit äkkäsivät, että tämä sorrettujen seurakunta oli valmis, vihainen armeija, jolla ei ollut mitään menetettävää. Lontoolaiset olivat aikaa sitten ymmärtäneet, että Trafalgar Square oli kaupungin itä- ja länsipuolen rajalla köyhiä ja rikkaita erottava jakolinja. Rajana se oli keinotekoinen ja helposti murrettavissa, kuten myös ne näkymättömät rajoitukset, joilla äänioikeudettomat pidettiin vailla sananvaltaa. Vuonna 1887 yhteiskunnallisen vallankumouksen mahdollisuus oli joidenkin mielestä pelottavan suuri ja toisten näkökulmasta yhä liian kaukainen. Sosialistien ja reformistien kuten William Morrisin, Annie Besantin, Eleanor Marxin ja George Bernard Shaw'n päivittäin Trafalgar Squarella pitämät puheet mobilisoivat väkijoukkoja, ja iskulauseita huutavat ja banderolleja heiluttavat tuhansien osallistujien kulkueet purkautuivat kaduille ja ajautuivat väistämättömiin väkivaltaisuuksiin. Suur-Lontoon poliisi ja Bow Streetin tuomioistuin paiskivat ylitöitä, kun ne yrittivät pitää protestoijat kurissa ja poistaa aukiolta rettelöitsijöiksi ja kansankiihottajiksi katsomansa, mutta nämä palasivat väistämättä kuin nousuvesi heti kun heidät oli häädetty.

Marraskuun kahdeksantena tehtiin kohtalokas virhe, kun poliisipäällikkö Sir Charles Warren kielsi kaikenlaiset kokoontumiset Trafalgar Squarella. Ne, jotka olivat alkaneet pitää tätä keskellä Lontoota sijaitsevaa aukiota tavallisen rahvaan kokoontumispaikkana ja poliittisen toiminnan foorumina, suhtautuivat Warrenin kieltoon kuin sodanjulistukseen. Saman kuun kolmannelletoista päivälle suunniteltiin mielenosoitusta, jonka verukkeena oli vaatia irlantilaisen kansanedustajan William O'Brienin vapauttamista vankilasta, mutta protestoijat toivat esiin paljon laajempia epäkohtia. Mieltään osoitti yli 40 000 miestä ja naista. Heitä vastassa oli 2 000 poliisia sekä kuningattaren henkivartiokaarti ja krenatöörit. Yhteenotot alkoivat heti, ja poliisi kävi mielenosoittajien kimppuun pamppuineen. Vaikka rauhanomaisen mielenosoituksen puolesta oli vedottu, monet osallistujista olivat tulleet paikalle varustautuneina lyijyputkin, veitsin, vasaroin ja tiilenkappalein. Protestoijia pidätettiin 40, mellakassa loukkaantui yli 200, ja ainakin kaksi menetti henkensä. Valitettavasti tämä sittemmin verisunnuntaina tunnettu päivä ei mer-

kinnyt konfliktien päättymistä. Lasit helähtelivät rikki ja kansan raivo jatkoi purkautumistaan pitkälle seuraavan vuoden puolelle.

Näillä tapahtumien näyttämöillä kulkivat nuo kaksi naista, joiden elämä ja kuolema myöhemmin määrittivät 1800-lukua. Toinen heistä oli Viktoria, jolta koko ajanjakso sai nimen: viktoriaaninen aikakausi, 1837–1901. Toinen oli koditon nainen nimeltään Mary Ann tai »Polly» Nichols. Hän oli tuona vuonna Trafalgar Squarelle leiriytyneiden joukossa. Siinä missä monarkki muistetaan, Mary Ann Nicholsin henkilöllisyys painui pitkälti unohduksiin – vaikka maailma on muistanut hänen tappajansa nimen kiinnostuneena, jopa innokkaasti ja nauttien: Viiltäjä-Jack.

Kuningattaren hallituskauden 50-vuotisjuhlallisuuksien ja Polly Nicholsin 31. elokuuta 1888 tapahtuneen murhan välissä on noin vuosi. Polly Nicholsista tuli ensimmäinen Viiltäjä-Jackin viidestä »virallisesta» uhrista, eli niistä East Endin Whitechapelin alueen uhreista, joiden kuoleman poliisi katsoi saman tekijän aiheuttamaksi. Polly Nicholsin murhan jälkeen, 8. syyskuuta, löydettiin eräältä pihalta Hanbury Streetin läheltä Annie Chapmanin ruumis. Saman kuun 30. päivän aamuyön tunteina Viiltäjä-Jack onnistui iskemään kahdesti. Näillä myöhemmin »kaksoistapaukseksi» nimetyillä teoillaan hän riisti hengen Elizabeth Stridelta, joka löydettiin kuolleena Dutfield's Yardilta, läheltä Berner Streetiä, sekä Catherine Eddowesilta, joka tapettiin Mitre Squarella. Pienen tauon jälkeen hän jatkoi vimmaista murhaamistaan ja teki viimeisen hirmutekonsa marraskuun 9. päivänä. Tuolloin hän silpoi Mary Jane Kellyn kehon tämän maatessa vuoteessaan osoitteessa Miller's Court 13.

Whitechapelin murhien raakuus typerrytti niin Lontoon kuin suurimman osan sanomalehtiä lukevasta maailmasta. Uhrien kaulat oli viilletty auki. Neljältä viidestä oli tämän jälkeen poistettu sisäelimiä. Viimeistä hengenriistoa lukuun ottamatta nämä väkivaltaiset kuolemat tapahtuivat kaikki ulkosalla, pimeyden suojissa. Joka kerran murhaaja tai murhaajat onnistuivat pakenemaan jättämättä minkäänlaista jälkeä henkilöllisyydestään. Tämä oli niin suuren yleisön, lehdistön kuin poliisinkin mielestä varsin erikoista, koska surmat tapahtuivat tiheään asutulla kaupunkialueella. Tuntui kuin Viiltäjä olisi ollut kaiken aikaa yhden aavemaisen, kammottavan askelen viranomaisten edellä, mikä sai murhat tuntumaan jotenkin erityisen kammottavilta ja lähes yliluonnollisilta.

Whitechapelissa toimiva Suur-Lontoon poliisin H-jaosto teki parhaansa, mutta koska se ei ollut koskaan aiemmin kohdannut saman mittaluokan murhajuttua, se huomasi pian olevansa liian suuren haasteen edessä. Alueella tehtiin tiedusteluja ovelta ovelle, ja rikosteknistä materiaalia kerättiin ja analysoitiin laajalti. Ihmiset, jotka väittivät olevansa todistajia, tarjosivat apuaan tai kerta kaikkiaan vain keksivät tarinoita, pommittivat poliisia lausunnoillaan ja kirjeillään. Kaiken kaikkiaan yli 2 000 henkilöä kuulusteltiin ja yli 300:aa tutkittiin mahdollisina epäiltyinä. Vaikka Scotland Yard ja Lontoon Cityn poliisi avustivat, kaikesta tästä ei ollut mitään hyötyä. Todelliset johtolangat olivat varmasti kadonneet kaikkien niiden papereiden joukkoon, jotka poliisin oli tuotettava. Konstaapelit merkitsivät asioita muistikirjoihinsa ja seurasivat mahdollisia pahantekijöitä pimeillä kujilla, ja Viiltäjä jatkoi tappamistaan.

Tämän »kauhujen syksyn» mittaan Whitechapel täyttyi journalisteista, joista joka ikinen kärkkyi sensaation äärellä kynät teroitettuina. Lehdistö asettui väistämättä käynnissä olevan rikostutkinnan ja East Endin äärimmäisen varuillaan olevien asukkaiden väliin, ja tilanteesta tuli hyvin tulenarka. Koska poliisilla ei ollut antaa mitään todistusvoimaista tietoa, sanomalehdet esittelivät innokkaasti omia teorioitaan tappajasta ja hänen toimintatavastaan. Lehdet suorastaan riistettiin lehtikojuista, ja uusia tietoja ja parempia näkökulmia metsästettiin kyltymättömästi. Niinpä lehtien sivuille päätyi väkisinkin liioittelua, kek-

sittyjä seikkoja ja »valeuutisia». Huhujen ja poliisin toimia arvostelevien, kiivaiden mielipidekirjoitusten julkaiseminen ei kuitenkaan tyynnyttänyt Whitechapelin asukkaiden huolia. Syyskuun puolivälissä alueen asukkaiden sanottiin olevan »paniikissa»; useimmat olivat liian peloissaan poistuakseen kotoaan myöhään illalla tai yöllä. Leman Streetin poliisiaseman edustalle kerääntyi »iva- ja pilkkahuutoja päästäviä» joukkoja vaatimaan, että tappaja on saatava kiinni, ja paikalliset elinkeinonharjoittajat tarttuivat itse pontevasti toimeen ja perustivat Whitechapel Vigilance Societyn, eräänlaisen naapurivartioston. Lehdistö spekuloi kaiken aikaa rikoksentekijän henkilöllisyydellä: tekijä oli Whitechapelin miehiä; hän oli vauras »isokenkäinen» West Endistä; hän oli merimies, juutalainen, teurastaja, kirurgi, ulkomaalainen, mielipuoli, ryhmä kiristäjiä. Kaupunginosan asukkaat alkoivat hyökätä kuvausta vastaavien kimppuun: lääkärinlaukkuaan kantavien lääkärien kimppuun käytiin, paketteja kuljettavista miehistä ilmoitettiin poliisille. Vaikka tapahtumat olivatkin kammottavia, monia ne myös jollakin irvokkaalla tavalla kiehtoivat. Ihmiset kerääntyivät väkijoukoksi Leman Streetin poliisiaseman edustalle, mutta heitä kokoontui myös murhapaikoille. Jotkut seisoivat tuijottamassa näiden hirvittävien tekojen tapahtumapaikkoja toivoen saavansa sieltä vastauksia kysymyksiinsä, toiset haltioituivat tapahtumien kammottavuudesta.

Koska poliisi ei onnistunut ottamaan kiinni ja asettamaan syytteeseen ketään epäiltynä edes yhdestä murhasta, hinku nähdä oikeuden toteutuvan tuomioistuimen oikeudenkäynnissä ei laantunut lainkaan. Edes joitakin vastauksia ja jonkinlaisen ratkaisun sai vain kuolemansyyn tutkimuksista. Sellainen järjestettiin julkisena tapahtumana Whitechapelissa ja Lontoon Cityssä aina murhan jälkeen, ja sanomalehdissä kerrottiin niistä kattavasti. Pitkälti samalla tavalla kuin rikosasiain oikeudenkäynnissä myös kuolemansyyn tutkinnassa valamiehistön kuultavaksi kutsuttiin todistajia, jotka antoivat lausuntonsa tapahtumista. Tarkoituksena oli saada kuva ja virallinen näkemys kuoleman aiheuttaneista tapahtumista. Suurin osa siitä, mitä näistä viidestä uhrista tiedetään, on peräisin kuolemansyyn tutkinnoissa annetuista todistajanlausunnoista. Tapahtumakuvauksina ne ovat kuitenkin ongelmallisia. Tutkinta ei ollut perusteellista, valamiehistö ei juuri esittänyt lisäkysymyksiä, eikä todistajanlausuntojen epäjohdonmukaisuuksiin ja epämääräisyyksiin puututtu lainkaan. Viime kädessä tutkinnoissa selvitetyt seikat kuorivat vain pintaa; mahdollisten vastausten lähde on paljon syvempi ja synkempi.

Jos Whitechapelin murhat jotakin nostivat esiin, niin alueella asuvien köyhien sanoinkuvaamattoman surkeat elinolot. Trafalgar Squaren leiri ja levottomuudet olivatkin vain nyt ilmennyt näkyvä osoitus siitä, mikä East Endiä ja Lontoon köyhtyneitä osia oli vaivannut jo pitkään. Se löi vasten establishmentin kasvoja kuin hakkaava yskä. Viiltäjä-Jackin astuminen mukaan kuvaan toimi vielä äänekkäämpänä ja voimallisempana herättäjänä.

Jo suurimman osan kuningatar Viktorian aikakautta journalistit, yhteiskunnallisten uudistusten ajajat ja lähetystyön tekijät olivat voimakkaasti arvostelleet East Endissä kohtaamiaan kauhistuttavuuksia, mutta 1870- ja 1880-luvuilla tilanteesta tuli entistä polttavampi, kun niin sanotun »pitkän laman» vaikutukset alkoivat todella tuntua taloudessa. Sekin vähä työ, jota Lontoon valtavalle sekatyöläisten armeijalle oli tarjolla – niille, jotka ompelivat ja pyykkäsivät tekstiilejä, kantoivat tiiliä, keräsivät tavaroita, kaupustelivat kaduilla ja purkivat laivojen lasteja – oli huonosti palkattua ja hyvin epävarmaa. Tilapäistyöstä satamassa sai ehkä vain 15 šillinkiä viikossa; kaduilla mainosjulisteita harteillaan kantavat miehet saattoivat ansaita päivässä šillingin ja kahdeksan pennyä. Tilannetta pahensi se, että vuokrat olivat nousseet jatkuvasti. Eri puolilta pääkaupunkia oli pyyhitty pois laajoja pienituloisten asuinalueita, jotta oli saatu tilaa rautateille ja uusille, leveille liikenteen valtaväylille kuten Shaftesbury Ave-

nuelle. Sen seurauksena Lontoon köyhät oli ahdettu harvemmille, tiiviimmin asutuille alueille.

Whitechapel oli näistä alueista tunnetuin, muttei missään nimessä pääkaupungin ainoa köyhyyden pesä. Yhteiskunnallisia uudistuksia ajava Charles Booth teki Lontoon köyhtyneistä alueista 1890-luvulla kattavan tutkimuksen, joka paljasti puutteen, rikollisuuden ja kurjuuden pesäkkeitä kaikkialta pääkaupungista, jopa muutoin hyvinvoivilta alueilta. Whitechapel oli kuitenkin maineeltaan vielä rähjäisempi kuin Bermondsey, Lambeth, Southwark ja St Pancras. 1800-luvun lopulla tälle varastorakennusten, asuntoloiden, tehtaiden, hikipajojen, teurastamojen, »kalustettujen huoneiden», pubien, kehnojen varieteeteatterien ja torien alueelle oli ahtautunut 78 000 henkeä. Sen liian suureksi paisunut asujaimisto oli niin hengenelämältään kuin kulttuurisestikin monimuotoista ja -kielistä. Whitechapel oli ollut jo ainakin kahdensadan vuoden ajan kaikkialta Euroopasta saapuvien maahanmuuttajien kohde. 1800-luvun lopulla suuri osa heistä oli irlantilaisia, jotka pakenivat kotimaansa maaseudun köyhyyttä. 1880-luvulla heidän seuraansa liittyivät Itä-Euroopan joukkovainoja pakenevat juutalaiset. Tuohon aikaan muihin kansallisuuksiin, rotuihin ja uskontoihin suhtauduttiin äärimmäisen epäluuloisesti, joten integraatiota ei tapahtunut luonnostaan, ei edes slummeissa. Vaikka alueen asukkaiden sukujuuret olivat kovin moninaiset, Boothin tutkijat pitivät heitä yhteiskuntaluokaltaan kohtalaisen yhtenäisenä. Joitakin keskiluokkaisia poikkeuksia lukuun ottamatta huomattava osa Whitechapelin asukkaista katsottiin »köyhiksi», »hyvin köyhiksi» tai »puolirikollisiksi».

Alueen keskellä sykki sen synkkänä sydämenä Spitalfields. Täällä, lähellä hedelmä- ja vihannestoria ja Christ Churchin korkeuksiin kohoavaa kirkontornia sijaitsivat jotkin koko alueen – ellei koko Lontoon – surkeimmista kaduista ja asumuksista. Dorset Street, Thrawl Street, Flower and Dean Street sekä niiden viereiset pienemmät kujat olivat paikkoja, joita pelkäsivät

jopa poliisit. Näiden katujen varsilla oli enimmäkseen halpoja, paheiden pesistä käyviä asuntoloita ja yömajoja sekä ränsistyneitä asumuksia, joiden kosteat, rapistuvat sisäosat oli jaoteltu yksittäisiin, vuokralle pantuihin »kalustettuihin huoneisiin». Näistä kaduista ja niiden epätoivoisista asukkaista tuli kaiken sen ilmentymä, mikä Englanninmaalla oli mätää.

Ne, jotka eksyivät tähän kurjuuden kuiluun keskiluokkaisen viktoriaanisen maailman suojista, mykistyivät sen kohdatessaan. Huonokuntoiset jalkakäytävät, himmeät kaasuvalot, jätevesilätäköt, tauteja levittävät seisovat vesilammikot ja roskien täyttämät ajotiet kertoivat, millaisia kauhuja rakennusten sisällä oli odotettavissa. Kokonaisia perheitä asui syöpäläisten saastuttamissa, noin kuuden neliömetrin huoneissa, joiden ikkunat olivat rikki. Terveystarkastajat olivat löytäneet viisi lasta samasta vuoteesta kuolleen sisaruksensa kanssa tämän hautajaisia odotettaessa. Ihmiset nukkuivat lattioilla, ryysy- ja olkikasoissa; jotkut olivat pantanneet kaikki vaatteensa ja omistivat vain joitakin riepuja, joilla peittää alaston kehonsa. Alkoholismi, aliravitsemus ja sairaudet rehottivat tässä helvetin esikartanossa, samoin perheväkivalta – ja itse asiassa lähes kaikenlainen väkivalta. Juuri ja juuri murrosikään ehättäneet tytöt ryhtyivät prostituoiduiksi rahaa tienatakseen. Pojista tuli aivan yhtä helposti näpistelijöitä ja taskuvarkaita. Siveellisen, keskiluokkaisen Englannin näkökulmasta vaikutti siltä, että näin räikeän, rampauttavan hädänalaisuuden vallitessa kaikki se hyvä ja oikeamielinen, mikä normaalisti määritti ihmissuhteita, oli murentunut täysin.

Kaikkein selvimmin tämä ilmeni yleisissä asuntoloissa. Ne tarjosivat suojaa niille, joilla ei ollut varaa edes »kalustettuun huoneeseen». Asuntolat tarjosivat tilapäisen kodin kodittomille, jotka viettivät yönsä vuoroin niiden tarjoamilla, löyhkäävillä makuusijoilla, köyhäintalojen tilapäisosastojen ahdingossa ja ulkona kaduilla. Ne olivat kerjäläisten, rikollisten, prostituoitujen, alkoholistien, työttömien, sairaiden ja vanhuksien, päiväpalkkalaisten

ja eläköityneiden sotilaiden kantapaikkoja. Suurin osa asiakkaista kuului näistä useampaan ryhmään. Pelkästään Whitechapelin alueella oli 233 yleistä asuntolaa, joihin mahtui arviolta 8 350 koditonta.[3] Huonoin maine oli luonnollisesti Dorset Streetin, Thrawl Streetin ja Flower and Dean Streetin asuntoloilla. Neljällä pennyllä saattoi saada yhden hengen kovan, kirppujen täyttämän vuoteen tunkkaisessa, löyhkäävässä makuusalissa yhdeksi yöksi. Kahdeksalla pennyllä sai yhtä rähjäisen kahden hengen vuoteen, joka oli suojattu sitä ympäröivällä puisella väliseinällä. Asuntoloita oli erikseen naisille ja miehille mutta myös yhteisasuntoloita, ja juuri näitä, molempia sukupuolia majoittavia, pidettiin moraalisesti kaikkein turmeltuneimpina. Kaikki vuokralaiset saivat käyttää yhteiskeittiötä, joka oli auki koko päivän myöhään iltaan. Asukkaat pitivät keittiötä kokoontumispaikkanaan, jossa he laittoivat niukkoja aterioitaan ja ryystivät teetä ja olutta toistensa seurassa tai kenen tahansa käymään sattuneen kanssa. Yhteiskuntatutkijat ja sosiaaliset uudistajat, jotka istuivat näiden keittiönpöytien ääressä, olivat kauhuissaan kammottavista käytöstavoista ja jopa lasten käyttämästä rivosta kielestä. Kaikkein voimallisimmin he kuitenkin paheksuivat väkivaltaista käytöstä, nöyryyttävää saastaisuutta ja yli äyräidensä tulvivia vessoja sekä avoimen alastomana esiintymistä, irrallisia sukupuolisuhteita, juopumusta ja lasten laiminlyöntiä. »Yömajassa» tiivistyi yhden katon alle kaikki se, mikä oli vastenmielistä koko slummissa.

Poliisi ja reformistit olivat erityisen huolissaan yleisten asuntoloiden ja prostituution yhteydestä. Koska asuntoloissa yöpyviltä ei kyselty mitään, kunhan he vain pystyivät maksamaan makuusijastaan vaaditut neljä tai kahdeksan pennyä, asuntolat olivat omiaan siveettömyyden pesiksi. Monet naiset, jotka pitivät prostituutiota tärkeimpänä tulonlähteenään, joko asuivat asuntoloissa tai työskentelivät niissä, etenkin sen jälkeen, kun vuonna 1885 rikoslain muuttamisesta annettiin asetus, joka pakotti monet ilo-

talot sulkemaan ovensa. Suuri määrä prostituoituja joutui harjoittamaan ammattiaan jossakin muualla kuin missä he asuivat. Asuntola kahdeksan pennyn parivuoteineen oli kätevä paikka, johon viedä kadulla kohdattu miesasiakas. Jotkut prostituoidut nukkuivat mieluummin halvemmalla neljän pennyn hintaisella yhden hengen paikalla, mutta tapasivat asiakkaitaan ulkona, pimeissä nurkissa; näihin nopeisiin kohtaamisiin ei yleensä kuulunut varsinainen yhdyntä.

Asuntolat tarjosivat suojaa hyvin monenlaisille onnettomiin oloihin joutuneille naisille. Vaikka jotkut heistä turvautuivatkin »satunnaiseen prostituutioon», kuten sitä on joskus kutsuttu, on ehdottoman väärin otaksua, että he kaikki toimivat näin. Asukkaat raapivat yömajarahansa kokoon hyvinkin kekseliäästi. Useimmat ottivat vastaan huonosti palkattuja satunnaistöitä ja siivosivat, pyykkäsivät ja kaupustelivat tavaroita, ja täydensivät tätä lainaamalla, kerjäämällä, panttaamalla ja joskus varastamallakin tarvitsemansa. Miehen kanssa yksiin meneminen oli myös keskeinen keino kattaa kustannukset. Usein nämä suhteet jäivät lyhyiksi ja olivat pakon sanelemia, toisinaan ne kestivät kuukausia tai vuosiakin ilman kirkollista siunausta. Keskiluokkaiset tarkkailijat kauhistuivat usein sitä, miten helposti ja nopeasti köyhät miehet ja naiset heittäytyivät suhteisiin ja irrottautuivat niistä. Ei tuntunut myöskään juuri merkitsevän, syntyikö suhteesta lapsia vai ei. Tällainen moraalikoodisto poikkesi huomattavasti yleisesti hyväksytystä ja aiheutti lisää arveluita siitä, mitä kamalien asuntoloiden naisasukkaat oikein tekivät saadakseen pidettyä katon päänsä päällä.

Viiltäjän hirmuvallan aikoihin sanomalehdet pyrkivät järkyttämään kansakuntaa paljastamalla slummielämästä yksityiskohtaisia hirveyksiä. Ne kertoivat säännönmukaisesti Whitechapelin asuntoloiden olevan »nimeä vaille ilotaloja», ja että suurin osa niissä asuvista naisista oli muutamaa hyvin harvaa poikkeusta lukuun ottamatta prostituoituja. Kammottavat tapahtu-

mat saivat suuren yleisön uskomaan tämän. Liioittelu vakiintui todeksi, vaikka poliisikin näki tapahtumat varsin toisin. Murha-aallon harjalla kirjoitettu Suur-Lontoon poliisipäällikön kirje kertoi aivan muuta. Summittaisia laskelmia tehtyään Sir Charles Warren arvioi, että Whitechapelin 233 julkisessa asuntolassa asusteli arviolta 1 200 prostituoitua. Tätäkin tärkeämpää oli, että hän tarkensi lausuntoaan myöntämällä: »Meillä ei ole mitään keinoa varmistaa, ketkä naisista ovat prostituoituja ja ketkä eivät.»[4] Toisin sanoen sanomalehdet eivät mitenkään kyenneet selkeästi määrittämään prostituoituja, jos kerran poliisinkin mielestä oli mahdotonta erottaa prostituoidut muiden naisten joukosta.

Warrenin luvuista ilmenee toinenkin kiintoisa näkökulma. Jos asuntoloiden väkimäärä oli 8 530 henkeä, ja tästä kolmannes eli 2 844 oli naisia, ja jos kerran 1 200 näistä naisista voitiin katsoa prostituoiduiksi, ei naisten enemmistö ollut millään tavalla osallisena prostituutiossa.[5] Samaan tapaan kuin nämä Whitechapelin asuntoloiden asukkaat, myös Viiltäjä-Jackin uhrit ja heidän elämänsä ovat sotkeutuneet erilaisten olettamusten, huhujen ja perusteettomien spekulaatioiden verkkoon. Näitä lankoja alettiin kutoa yli 130 vuotta sitten, ja kannattaa panna merkille, että sen jälkeen niihin ei ole juuri puututtu eikä niitä ole kyseenalaistettu. Pollyn, Annien, Elizabethin, Katen ja Mary Janen tarinoita luonnehtivat niihin tarttuneet viktoriaanisen maailman arvot – miehiset, autoritaariset ja keskiluokkaiset arvot. Ne muotoutuivat aikana, jolloin naisilla ei ollut sananvaltaa ja oikeuksiakin vain niukalti, ja köyhiä pidettiin laiskoina ja turmeltuneina. Pahimpia mahdollisia yhdistelmiä oli olla sekä nainen että köyhä. Yli 130 vuotta olemme ottaneet sellaisenaan vastaan tämän meille välitetyn pölyisen paketin. Emme juuri ole rohjenneet kurkistaa sen sisälle tai yrittäneet avata sen paksua käärettä, joka on estänyt meitä tutustumasta näihin naisiin ja heidän todellisiin tarinoihinsa.

Viiltäjä-Jack tappoi prostituoituja – näin on aina uskottu, mutta ei ole olemassa mitään kiistattomia todisteita siitä, että kolme hänen viidestä uhristaan olisi edes ollut prostituoituja. Heti kun heidän ruumiinsa löydettiin pimeiltä kujilta tai kaduilta, poliisi *otaksui* heidän olleen prostituoituja, ja että heidät oli tappanut joku raivohullu, joka oli houkutellut heidät näihin paikkoihin seksiä varten. Tästäkään ei ole eikä ole koskaan ollut mitään todisteita. Päinvastoin: kuolemansyyn tutkinnoissa varmistui, ettei Viiltäjä-Jack ollut koskaan sukupuoliyhteydessä uhriensa kanssa. Lisäksi murhiin ei liittynyt kamppailun merkkejä, ja surmaaminen tuntuu tapahtuneen aina täydellisen hiljaisuuden vallitessa. Kukaan lähistöllä ei ollut kuullut huutoa. Ruumiinavauksissa todettiin, että jokainen naisista oli kuollut puoliksi makuulla. Ainakin kolmen uhrin tiedettiin nukkuvan öitään kaduilla, ja sinä yönä, jona heidät tapettiin, heillä ei ollut ollut rahaa asuntolaan. Viimeinen uhri murhattiin sänkyynsä. Poliisi oli kuitenkin niin vakuuttunut teorioistaan, että kaikkein ilmeisin johtopäätös jäi tekemättä: Viiltäjä iski naisten kimppuun heidän nukkuessaan.

Lähdeaineiston epäluotettavuus on aina ollut esteenä totuuden selville saamiselle. Suurin osa siitä, mitä itse rikoksista ja niiden uhreista tiedetään, löytyy kuolemansyyn tutkijoiden raporteista, vaikka poliisin asiakirjojakin on olemassa jonkin verran. Valitettavasti kolmessa tapauksessa viidestä kuolemansyyn tutkinnan viralliset asiakirjat puuttuvat. Jäljellä ovat vain sanomalehtien muokatut, väritetyt, väärin kuullut ja uudelleen tulkitut selostukset, joiden pohjalta voi yrittää hahmottaa kokonaiskuvaa. Olen suhtautunut näihin selostuksiin varoen, enkä ole ottanut mitään niissä todettua ehdottomana totuutena. Samoin olen pidättäytynyt käyttämästä kuolemansyyn tutkinnassa annettuja toteennäyttämättömiä tietoja silloin, kun ne ovat peräisin todistajilta, jotka eivät tunteneet uhreja henkilökohtaisesti ennen heidän kuolemaansa.

Tässä kirjassa tarkoituksenani ei ole jahdata tappajaa ja selvittää, kuka hän oli. Sen sijaan toivon voivani kulkea viiden naisen jälkiä, tarkastella heidän kokemaansa heidän oman aikakautensa kontekstissa ja seurata heidän polkuaan niin synkkinä kuin valoisina aikoina. Nämä naiset ovat meille paljon enemmän arvoisia kuin ne tyhjät ihmiskuoret, joina olemme heitä pitäneet: hekin olivat lapsia, jotka itkivät äitejään; hekin olivat nuoria naisia, jotka rakastuivat; hekin kokivat synnytyksen tuskat ja vanhempiensa kuoleman; hekin nauroivat, hekin viettivät joulua. He kinastelivat sisarustensa kanssa, he itkivät ja unelmoivat, heihin sattui ja he nauttivat pienistä voitoista. Heidän elämänsä kulku heijasteli monen muun viktoriaanisen ajan naisen elämää, mutta oli silti erityinen – sen vuoksi, miten se päättyi. Juuri heille kirjoitan tämän kirjan – siinä toivossa, että nyt kuulisimme heidän tarinansa kunnolla ja antaisimme heille takaisin sen, mikä heiltä niin julmasti heidän henkensä ohella riistettiin: heidän arvokkuutensa.

POLLY

26. elokuuta 1845–31. elokuuta 1888

1

Sepän tytär

Telat pyörivät ja hihnat liikkuivat, hammaspyörät olivat rynnössä ja pyörivät kirjasimien ja musteen osuessa paperiin. Lattiat ryskyivät ja valot paloivat kaikkina vuorokaudenaikoina. Joidenkin huoneiden katoista roikkui sanojen täyttämiä, pitkiä paperikaistaleita kuivumassa, toisissa oli korkeita pinoja puulaatikoita täynnä pikkuriikkisiä metallikirjasimia. Joissakin huoneissa miehet taivuttivat ja muokkasivat nahkaa, koristelivat kansia lehtikullalla ja ompelivat kirjojen sidoksia. Vajoissa syövytettiin kuparipiirroksia ja taottiin kirjakkeita. Kaupoissa oli korkeita kirjapinoja ja sanomalehtiä ja aikakauslehtiä, jotka tuoksuivat vahvan nautinnollisesti tuoreelle paperille ja musteelle. Fleet Street sivukatuineen oli lehti- ja kirjapainotoiminnan kuhiseva keskus. Kaikki ahertajat olivat pukeutuneet suojavaatteisiin. Mitä tummuneempi likainen työtakki ja töhryisempi mustunut esiliina, sitä kovemmasta työntekijästä oli kyse. Kirjanpainajien asioilla juoksevat apupojat olivat kiireestä kantapäähän mustepölyn peitossa. Tuskin kukaan St Bride'sin alueen mies olisi voinut väittää, etteivät hänen kätensä olisi musteen tahrimat – saati halunnut väittää niin. Tämä oli kirjailijoiden, kirjanpainajien, sanomalehtimiesten, kirjakauppiaiden ja kaikkien kirjoitettuun sanaan sidottujen ammattien tyyssija.

Fleet Streetillä ja sen tiiviisti asutuilla sivuhaaroilla virtasi väkeä. Kuten eräs kirjoittaja kommentoi, Ludgate Hilliltä läheltä

St. Paulin katedraalia taaksensa katsoessa näki »vain tumman, sekavan, nopeasti liikehtivän ihmisistä, hevosista ja kulkuvälineistä koostuvan massan» eikä »jaardiakaan katukäytävää – ihmisistä erotti vain heidän päänsä talorivien vierellä, ja kadullakin oli suoranainen ihmismeri».[6] Tämän leveän valtaväylän ja sen kanssa samansuuntaisen High Holbornin väliin jäi tiivis verkosto kapeampia kujia ja käytäviä, joita reunustivat lahoavat puurakenteet ja kosteat tiilitalot. Aina 1600-luvulta asti ne olivat olleet painajien, ajattelijoiden ja köyhtyneiden kirjailijoiden koteja ja työpajoja. Täällä kukaan ei ollut niin kaukana naapuristaan, ettei olisi kuullut tämän aivastavan, vaikeroivan tai jopa huokaavan. Kesällä, kun ikkunat olivat selkosen selällään, painokoneiden jyske ja kehräys – niin höyrykäyttöisten kuin käsikäyttöistenkin – kuului lähes joka kadulla.

Tällainen kakofonia soi taustalla, kun Caroline Walker synnytti ahtaassa, vanhassa huoneessa toisen lapsensa, Mary Annin. Hän syntyi vuonna 1845 elokuun 26. päivä, jota sanomalehdet kuvailivat »kauniiksi poutapäiväksi». Mary Annin syntymäkoti oli ränsistynyt 200-vuotias rakennus nimeltä Dawes Court osoitteessa Gunpowder Alley, Shoe Lane. Osoite olisi sopinut kenelle tahansa Charles Dickensin sankarittarelle. Nämä nuhruiset sisäpihat ja löyhkäävät kujat olivat itse asiassa tulleet *Oliver Twistin* kirjoittajalle hyvinkin tutuiksi hänen nuoruudessaan, kun hän työskenteli kengänkiillottajana; myöhemmin hän raapusti kirjoituksiaan asunnossaan aivan lähistöllä. Polly, kuten Caroline Walkerin tytärtä alettiin kutsua, vietti elämänsä ensimmäiset vuodet samanlaisessa asumuksessa kuin *Oliver Twistin* kuvitteellinen Fagin ja hänen taskuvarasjoukkionsa.

Walkerit eivät olleet koskaan kuuluneet vauraaseen väkeen ja perheen isän ammatin rajat huomioon ottaen tuskin koskaan vaurastuisivatkaan. Edward Walker oli oppinut sepän työn Lambethissa toisella puolella Thamesia, kunnes työ »musteen kadulla» oli houkuttanut hänet joen toiselle puolelle. Aluksi hän oli

käyttänyt taitojaan lukkojen tekemiseen, ja sitten hän oli mitä todennäköisimmin – sijainnin huomioon ottaen – ryhtynyt valamaan kirjasimia ja tekemään kirjasinlajeja.[7] Vaikka sepän työ oli taitoa vaativa ja arvostettu ammatti, sillä tuli toimeen vain välttävästi. Kiertelevä seppä saattoi uransa alkuvaiheessa tienata kolmesta viiteen šillinkiä päivässä, ja pysyvässä paikassa ansio saattoi nousta vähintään kuuteen šillinkiin ja 6 pennyyn, olkoonkin, että perheen kasvaessa saman rahan oli riitettävä useammalle.[8]

Edward ja Caroline sekä heidän kolmen lapsen pesueensa – kaksi vuotta ennen Pollya syntynyt Edward sekä Frederick, joka syntyi neljä vuotta hänen jälkeensä – pystyivät elämään palkalla vaatimatonta mutta vakaata elämää. Viktoriaanisen ajan alkuvuosikymmeninä se ei ollut mitenkään helppoa, sillä sairaus tai äkillinen työpaikan menetys saattoi syöstä perheen ensin tilanteeseen, jossa vuokra jäi rästiin, ja aivan yhtä nopeasti köyhäintaloon. Walkerien kaltaisen keskikokoisen perheen viikoittainen keskikulutus oli arviolta 1,8 šillinkiä ja yksi penny. Yhden ison tai kahden pienemmän huoneen viikkovuokra Lontoon keskustassa oli neljästä šillingistä neljään šillinkiin ja kuuteen pennyyn. Ruokaan meni lisäksi 20 šillinkiä, ja hiilestä, polttopuusta, kynttilöistä ja saippuasta voi odottaa joutuvansa maksamaan vähintään yhden šillingin ja yhdeksän pennyä.[9] Ammattitaitoinen työntekijä kuten Edward Walker varmasti myös laski voivansa laittaa useamman pennyn säästöön sen lisäksi, että yksi šillinki ja kolme pennyä meni lasten koulutukseen.

Koulunkäynnistä tuli pakollista vasta vuonna 1876, mutta paremmin toimeentulevat työväenluokkaiset vanhemmat lähettivät usein poikansa – ja joskus tyttärensä – paikallisiin hyväntekeväisyysjärjestöjen ylläpitämiin kouluihin tai maksullisiin kouluihin. Tämä päti etenkin kirjapainoalaan kytkeytyviin perheisiin, sillä niissä lukutaitoa ei vain arvostettu suuresti vaan sitä pidettiin oleellisen tärkeänä. Yksi aikakauden suurimmista kustantajista, Spottiswoode & Co, oli niitä työnantajia, jotka jopa tarjosivat

alle 15-vuotiaille pojille koulunkäyntimahdollisuuden omissa tiloissaan sekä pyörittivät henkilökunnalleen kirjastoa kannustaakseen heitä lukemaan kotona. Vaikka Polly ja hänen veljensä Edward eivät ehkä päässeet tällaisesta hyötymään, on todennäköistä, että he kävivät joko National Schoolia tai British Schoolia. Läheisellä Shoe Lanella toiminut Lontoon Cityn National School tarjosi – samoin kuin muutkin anglikaanisen kirkon ylläpitämät National Schoolit – osa-aikaista opetusta lapsille, joiden piti edelleen myös hankkia perheelleen jonkinlaista tuloa. British Schooleja suosivat ne työläisperheet, jotka katsoivat olevansa yhteisön kaikkein köyhimpien yläpuolella. Niissä oli hiukan perusteellisempi oppimiskokemus, jossa vanhemmat lapset opettivat nuorempia oppilaita opettajan valvonnassa. Koska Edward Walker vaikuttaa olleen innokas koulutuksen kannattaja, Pollyn annettiin käydä koulua 15-vuotiaaksi, mikä oli hyvin epätavallista hänen sukupuolelleen ja yhteiskuntaluokalleen. Tuohon aikaan oli tavallista opettaa työväenluokan tytöt lukemaan muttei kirjoittamaan, mutta Polly oppi molemmat. Vaikka Walkereilla ei varmastikaan juuri ollut varaa ylimääräiseen, kirjoitetun materiaalin saatavuus oli ehkä ainoa hyöty, joka Pollylla lapsena oli Musteen kadun lähellä asumisesta.

Pollyn nuoruusajan kodeissa ei juuri ollut muita mukavuuksia. Walkerit eivät koskaan asuneet kovin kaukana Shoe Lanesta tai High Holbornista. Dawes Courtista he muuttivat Dean Streetille, Robinhood Courtille ja Harp Alleylle. Tila ja yksityisyys olivat vähissä näissä St. Bride'sin ja St. Andrew'sin alueiden kapeita kujia reunustavissa asumuksissa. Lontoon tiheään asuttujen alueiden asunnoista vuonna 1844 tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että umpinaisten sisäpihojen ja kapeiden kujien rakennukset – kuten se, jossa Walkerit asuivat – olivat »kaikkein huonokuntoisimpia […] huonosti tuuletettuja ja saastaisia […] koko alueella». Useimmat perheet asuivat yhdessä huoneessa, jonka koko oli keskimäärin »kahdeksasta kymmeneen jalkaa

kertaa kahdeksan jalkaa ja lattiasta kattoon kuudesta kahdeksaan jalkaa»[10] – 2,5–3 metriä kertaa 2,5 metriä ja 1,80–2,5 metriä korkea. Näihin pieniin huoneisiin ahdettiin kokonaisia perheitä. Dawes Court oli aikoinaan ollut kookas, puukehyksinen rapattu rakennus, ja nyt se oli jaettu kolmeksi asunnoksi ja sen jälkeen vielä uudemman kerran yksittäisiksi vuokrahuoneiksi, joissa asui yhteensä peräti neljäkymmentäviisi henkeä. Yhden sängyn piti ehkä riittää koko taloudelle niin, että nuoremmat lapset nukkuivat tilapäisillä, sängyn alta esiin vedettävillä vuoteilla. Pöytä ja muutama tuoli kävivät olohuoneesta, ruokatilasta ja vaatehuoneesta. Joka nurkassa oli jotakin käyttötavaraa luudista, kattiloista ja ämpäreistä sipuli- ja hiilisäkkeihin. Yhteiskuntauudistusten ajajat olivat huolissaan tällaisista elinoloista sekä siitä, miten ne vaikuttivat muutoin niin ahkeran käsityöläisluokan moraali- ja säällisyyskäsitykseen. Vanhemmat, lapset, sisarukset ja muut mahdolliset sukulaiset pukeutuivat, peseytyivät, harrastivat seksiä ja – ellei »mukavuuslaitos» ollut asunnon vieressä – ulostivatkin toistensa nähden. Kun yksi perheenjäsenistä laittoi ruokaa, hänen vieressään saattoi sairas lapsi korkeassa kuumeessa oksentaa yöastiaan ja toinen vanhemmista tai sisarus seistä vierellä puolialasti vaatteitaan vaihtamassa. Aviopuolisot tekivät tulevia lapsiaan nykyisten lastensa vieressä maaten. Kaikkein perustavimman laatuisesta ihmisenä olemisesta ei jäänyt piiloon juuri mitään.

Vaikka vuokra olikin vain neljä šillinkiä viikossa, rakennuksia ei niiden kunnon puolesta käynyt suosittaminen. Asukkaita tervehtivät kosteat, rapautuvat seinät, noen tahraamat katot joiden laasti mureni, lahoavat lattialankut, rikkinäiset tai huonosti sulkeutuvat ikkunat sekä raot, joista pääsi sisään niin sade kuin tuulikin. Tukkeutuneet savupiiput painoivat savun takaisin huoneisiin ja aiheuttivat monenlaisia hengityssairauksia. Sisäkäytävät ja raput eivät juuri olleet paremmassa kunnossa ja toisinaan ne olivat jopa vaarallisia. Erään tällaisen rakennuksen kuvauk-

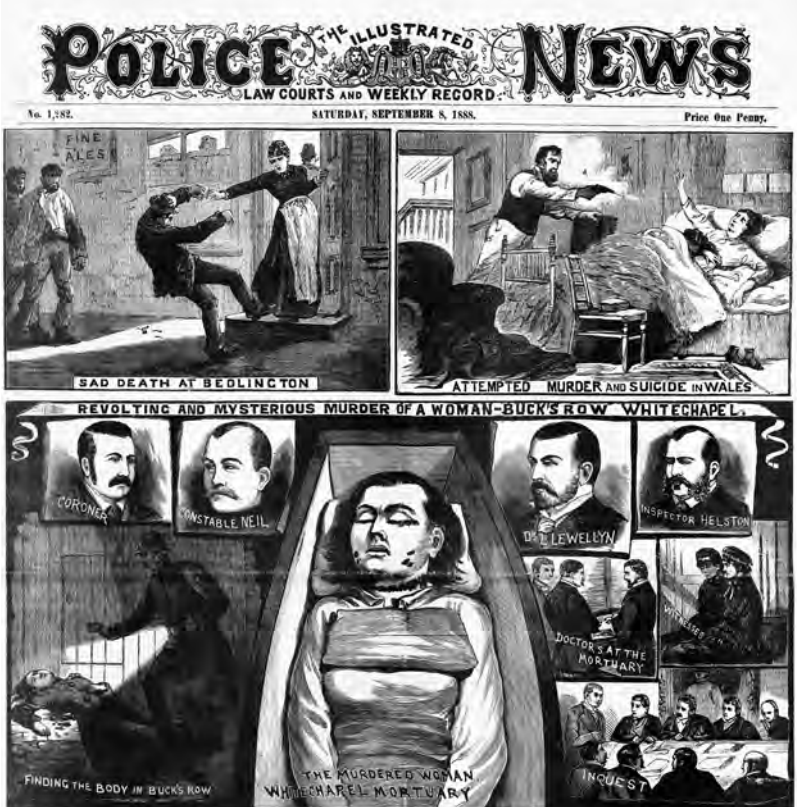

Illustrated Police Newsin etusivu lauantaina 8.9.1888 kertoo Polly Nicholsin murhasta.

Peabody-rakennukset Stamford Streetillä Lambethissa. Nicholsit olivat ensimmäisiä asukkaiksi hyväksyttyjä hyväntekeväisyytenä rakennetuissa taloissa, joissa oli monia »nykyajan mukavuuksia». He muuttivat 31.7.1876 D-talon asuntoon numero 3.

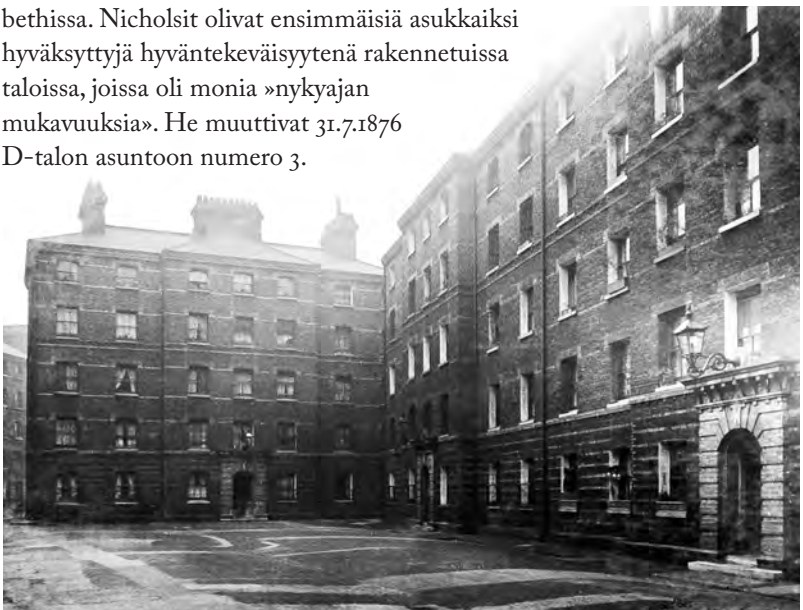

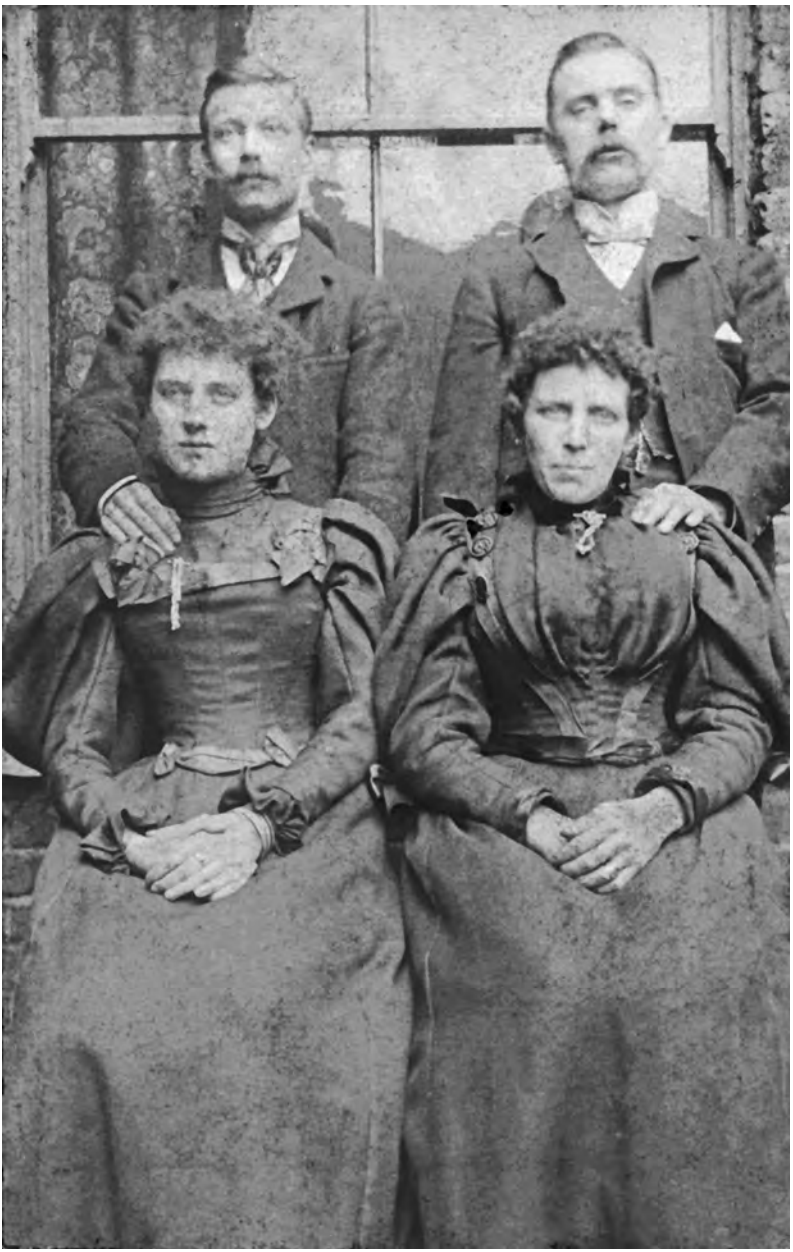

Perhepotretti, joka on otettu luultavasti niihin aikoihin, jolloin William Nichols meni naimisiin Rosetta Wallsin kanssa huhtikuussa 1894. *Takana vasemmalta oikealle:* George Percy Nichols (Pollyn toinen henkiin jäänyt poika) ja William Nichols. *Edessä vasemmalta oikealle:* Rosetta Walls sekä Mary Ann Cushway (Georgen vaimo).

VIILTÄJÄ-JACKIN UHRIT

EIVÄT KOSKAAN OLLEET

»VAIN PROSTITUOITUJA».

HE OLIVAT TYTTÄRIÄ, ÄITEJÄ, SISKOJA JA JONKUN RAKKAITA.

HE OLIVAT NAISIA. HE OLIVAT IHMISIÄ.

ISBN 978-952-300-611-9 | 95.12 | ATENA.FI

9 789523 006119